

کمیسیون ۶ نفری از شعب انتخاب و مشغول مطالعه لازم این لایحه شده نتیجه را به عرض مجلس برساند که زودتر تصویب و مجری شود.

مستشار السلطنه
مستشار السلطنه اول لایحه حیات بخش فوق العاده قابل تقدیس است که از طرف دولت محبوبان رسیده است و یگانه اثری است که از وزیر جنک محبوب خودمان در اولین موقع سال در مجلس شورای ملی دیده میشود بنده احساس کردم که نظر وزیر جنک و بالآخره دولت این است که این لایحه بغوریت از مجلس شورای ملی بگذرد و البته تصدیق میفرمائید که کمیسیون نظام باید باین لایحه مراجعه و نظر بکند.

اما چون دوره کمیسیونها بسر آمده و باید در چهاردهم حمل تجدید شود شاید قدری دیر شود و آن نظری که دولت و وزارت جنک دارد زود حل نشود باینجهت بنده پیشنهاد کردم ۶ نفر از بن شعبی که حالاهستند و رسمیت دارند انتخاب شود و البته در انتخاب هم دقت میشود اشخاص بصیر در نظام معین شوند و هر نتیجه حاصل شود به عرض مجلس برسانند و تصویب شود

نایب رئیس - مقصود از فوریت این است که يك شور بشود در این مسئله مخالفی نیست
آقای شیخ رئیس (اجازه)

شیخ رئیس - بنده راجع باین پیشنهاد خواستم عرض کنم که همان طور که کمیسیون نظام عمرش تمام میشود این ترتیب غلط است زیرا متخصص فنی برای نظام خیلی کم داریم و شاید در شعبه که بنده هستم هیچ نباشد و ممکن است ۵ نفر در يك شعبه باشد روز چهاردهم انتخابات شعبات در کمیسیونها میشود و کمیسیون نظام همان طور که نظامنامه پیشنهاد کرده است از متخصصین نظامی انتخاب میشود و رسیدگی میکند.

مستشار السلطنه - نظر بنده در این پیشنهاد فقط انتخاب اشخاص ذیفن بود حالا از خود مجلس هم باشد حرفی ندارم.

نایب رئیس - در مسئله فوریت لایحه اگر مخالفی هست رای بگیرییم
آقایانیکه موافقت با فوریت یعنی يك شور شود.

فتح الدوله - بنده مخالفم
نایب رئیس - میخواستید زود تر بفرمائید.
آقایانیکه باین تقاضا موافقت قیام فرمایند.

اغلب نمایندگان قیام نمودند
نایب رئیس - تصویب شد
جلسه را ختم میکنیم جلسه آتی روز

شنبه دستور هم انتخاب هیئت رئیسه مجلس در تعیین شعبات و کمیسیونها خواهد بود.
(مجلس یک ربع ساعت بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس مؤتمن الملک
جلسه ۲۵۱

صورت مشروح مجلس یوم چهارشنبه ۱۴ حمل ۱۳۰۲ مطابق ۱۷ شعبان ۱۳۴۱

مجلس مقارن مغرب در تحت ریاست آقای مدرس تشکیل گردید
صورت جلسه یوم یکشنبه یازدهم حمل را آقای امیر ناصر قرائت نمودند

نایب رئیس - آقای شیخ رئیس (اجازه)

شیخ رئیس - پریروز پیشنهادی که آقای مستشار السلطنه نمودند بنده عرض کردم تشکیل دادن کمیسونی از شعب و ارجاع لایحه به آنجا مخالف بامقصد ایشان است گویا سوء تفاهم شده است که بنده عرض نکردم خلاف نظام نامه است عرض کردم آن پیشنهاد مقصود ایشان را نمیرساند.

نایب رئیس - باید شروع کرد به انتخاب هیئت رئیسه.
قبلا ۴ فرجهت نظارت بحکم قرعه معین میشود.

(استقراع بعمل آمده آقایان مفصله ذیل معین شدند)

آقای عماد الملک
آقای حاج نصیر السلطنه - آقای حاج نصیر السلطنه آقای سالار معظم - نایب رئیس - شروع می کنیم به انتخاب رئیس
اخذ واستخراج آراء بعمل آمده نتیجه اینطور حاصل شد
عدد اوراق ۸۲
مهره های تفتیشیه ۸۲

آقای مؤتمن الملک ۶۷ رای . آقای قوام السلطنه ۵ رای . آقای آقا میرزا محمد صادق طباطبائی ۴ رای . آقای نصرت الدوله ۱ رای . آقای مساوات ۱ رای . آقای شیخ الاسلام اصفهانی ۱ رای . ورقه سفید ۴ عدد

نایب رئیس - آقای مؤتمن الملک با کثرت ۶۷ رای از ۸۲ نفر نمایندگان حاضر بریاست مجلس شورای ملی انتخاب شدند .

شروع میکنیم بانتخاب نایب رئیس - ابتدا يك نایب رئیس بعد نایب رئیس دیگر بانتخاب فردی . آقای تدین (اجازه)

قدین - بنده پیشنهاد میکنم بقیه انتخاب هیئت رئیسه بماند برای فردا
نایب رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده عرض میکنم چون این مسئله سابقه نداشته مطابق سابقه که در مجلس بوده است بهتر این است ما امشب نایب رئیسها را هم معین و انتخاب کنیم و اگر وقت شد منشیها و رؤساء مباشرت را هم انتخاب کنیم و اگر وقت نشد انتخاب آنها بماند برای جلسه دیگر زیرا يك جلسه مجلس شورای ملی که دو هزار و پانصد تومان مخارجش میشود آنوقت ما بیائیم فقط یک نفر رئیس انتخاب بکنیم و برویم اینکه نمیشود ما باید کارمان را خاتمه بدهیم .

دوماه بیشتر باآخر این دوره باقی مانده است و ما قوانین لازمه و کارهای مهم داریم که باید از مجلس بگذرانیم . بنده عقیده ام اینست مطابق سابقه که در مجلس هست باید کاری که امروز داریم و آن تعیین هیئت رئیسه است تمام کنیم .

نایب رئیس - آقای دانش (اجازه)

آقا میرزا محمد دانش - بنده هم باتعویقش مخالفم

نایب رئیس - آقای تدین (اجازه)

قدین - بنده خیلی متأسفم از این داسوزی های اختصاصی آقای آقا سید یعقوب .
(آقای آقا سید یعقوب مجدداً برای نطق استیجازه نمودند)

قدین - اگر تایانزده روز دیگر هم جواب بدهید بنده هم جواب خواهم داد - بنده يك پیشنهادی کردم که رای گرفته شود از کجا معلوم است چنانعالی داسوزتر از دیگران هستید که میفرمائید هر جلسه دو هزار و پانصد تومان خرج دارد .

بنده مقصودم از این پیشنهاد این بود که يك نتیجه قطعی حاصل شود که محتاج به تکرار انتخاب نشویم زیرا باین ترتیب که فعلا هست انتخاب نایب رئیس در اینجا تکرار خواهد شد آنوقت از آن چیزیکه آقای آقا سید یعقوب فرار میکنند در آن واقع میشوند معذک رای گرفته شود تا تکلیف معلوم شود .

نایب رئیس - آقایانی که با پیشنهاد آقای تدین موافقتند که انتخاب بقیه هیئت رئیسه بماند برای جلسه بعد قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد . جلسه را ختم میکنیم . جلسه آتی برای فردا سه ساعت بغروب مسانده دستور بقیه انتخاب هیئت رئیسه

(مجلس سه ربع ساعت از شب گذشته ختم شد)
رئیس مجلس مؤتمن الملک

جلسه ۲۵۲
صورت مشروح مجلس یوم پنجشنبه یازدهم حمل ۱۳۰۲ برابر هجدهم شعبان المعظم سنه ۱۳۴۱ (مجلس یک ساعت ونیم قبل از غروب بریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید)

(صورت مجلس یوم چهارشنبه چهاردهم حمل را آقای امیر ناصر قرائت نمودند)
رئیس - گویا نسبت بصورت مجلس ایرادی نباشد ؟

(ایرادی نبود)
رئیس - آقای دانش (اجازه)

میرزا محمد خان دانش - يك مطلب اساسی است که دولت آنرا فراموش کرده و بنده تعجب میکنم باشدت علاقه مندی که آقایان و کلاء وسایرین بمشروطیت و مجلس شورای ملی دارند چرا در آن خصوص در مجلس صحبت نمیشود و آنستله انتخابات است که مطابق قانون باید سه ماه باآخر دوره مانده اعلان انتخابات را اشته بدهند .

(گفته شد - صحیح است)
و الان دوازده روز است از موقع شروع بانتخابات گذشته و بنده باشدت علاقه مندی که بمشروطیت و مجلس دارم خود را ذیحق میدانم که نسبت باین تأخیر از هیئت دولت شدیداً استیضاح نمایم و تقاضا میکنم از طرف مجلس بدولت اخطار شود که هرچه زودتر اعلان انتخابات را منتشر نمایند .

رئیس - آقایان باین تقاضای آقای دانش موافق هستید ؟
(گفته شد بلی صحیح است)

آقای شیخ اسدالله
حاج شیخ اسدالله - بنده اساساً با آقای دانش موافقم ولیکن طرز عملی بودنش را نفرمودند . بنده خواستم تذکر بدهم که آقای رئیس این مطلب را بدولت تذکر داده اند بعلاوه تصور میکنم باید از طرف مجلس تعقیب شود یعنی مجدداً از طرف ریاست محترم مجلس بدولت تأکید بشود که بغوریت اعلان انتخابات داده شود و با بودن مجلس تأخیر افتادن انتخابات و خدای نکرده منتهی شدن به فترت مزاول نیست .

(صحیح است)
رئیس - آقای مدرس (اجازه)

مدرس - البته آقایان مستحضرنه که ما از اول تشکیل این دولت جزر متمتعین بودیم ولی از خوبی که در آقای رئیس الوزراء سراغ داشتیم منتظر عملیات ایشان بودیم و تا بحال هم بمان وجهه امتناع باقی هستیم .

لهذا میتوانم عرض کنم که در این مدت تشکیل دولت ما یک اقلیت مثبتی بودیم ولو ایچی که بمجلس میآمد و بصلاح مملکت بود واقعا دفاع کننده آن بودیم البته آقایان رفقاء اکثریت هم تصدیق می نمایند که مثل موافق محسوب بودیم از طرف دیگر مثلی است معروف مار گزیده از ریسمان سیاه و سفید احتراز میکنند صدمات ایام فترت یک صدماتی نیست که بر کسی مخفی باشد که چقدر در ایام فترت زحمات سیاسی و خرابیهای بزرگ باین مملکت وارد آمد همه آقایان میدانند که در زمان فترت چه حوادث ناگواری اتفاق افتاد و چه زحماتی رخ داد بعد مشیت الله این طور تعلق گرفت که این مملکت باز یک صورت حقیقی پیدا کند و بالاخره موفقیت حاصل شد که با اقدام بعضی از رجال خیر خواه مملکت مجلس تشکیل شد و الا این طول زمان فترت زحمات فوق الطاقه وارد آورد که گفتمی نیست بناء علی ذلك ما متوقع و مترصد بودیم که در همان روزیکه قانون اجازه میدهد (که ۳ ماه قبل از انقضای دوره مجلس شورای ملی باشد)

اعلان انتخابات داده شود ولی هنوز داده نشده است و حال آنکه هر چه نظرمی کنم یک مانعی هم از برای دادن اعلان به نظر برسد نرسید و اگر مانعی هم باشد که ما اطلاع نداشته باشیم نمیدانم و البته اگر هست دولت باید بفرماید معذک فریب بده روز است که اعلان انتخابات از موعد قانونیش گذشته است و اگر انتخابات قبل از انقضای مجلس شورای ملی تمام نشود یعنی اکثریتی که مجلس بعد از تشکیل می دهد انتخاب نشود و باز هم بقرت منتهی شود مسؤول تاخیر زمان فترت کیست ما که در زمان فترت حق تعرض نداریم حالا هم حق تعرض نداریم چرا؟

بجهت اینکه هنوز واقع نشده است ولیکن بهمین مقدار ده روزی که تأخیر افتاده است جای تعرض دارد و حق داریم که برای همین ۱۰ روز تأخیر هم بدولت تعرض کنیم و بگوئیم که چرا اعلان انتخابات تا کنون داده نشده است و تأخیر افتاده چون این تأخیر منجر بزمان فترت خواهد شد زیرا وضعیات کنونی ما وضعیاتی است که خوف زمان فترت از سابق زیاد تر است و زحمتش هم زیادتر است لذا تقاضا میکنم که دولت بجذبت هر چه سریع و تمامتر در ظرف امروز و فردا اعلان انتخابات را بدهد که ما هم متشکر میشویم و غرض ما از این بیانات فقط اجرای قانون است نه اینکه نظر تعرض غیر از اجرای قانون داشته باشیم.

(صحیح است)

رئیس - آقای شیخ الاسلام (اجازه)

شیخ الاسلام - بنده با اظهارات آقایان و باتذکر دادن بدولت مخالف نیستم و این اظهارات هم همان طور که آقای مدرس فرمودند منبئ بر تعرض نیست بلکه یادآوری است.

سهام السلطان - چرا تعرض هم هست چسبون از مدت قیاسونسی آن گذشته.

شیخ الاسلام - این است که بنده هم یادآوری میکنم قبل از اینکه آقای رئیس الوزراء کابینه شان را تشکیل داده و به مجلس معرفی نمایند مسئول امر انتخابات شدند و اوراق را بمجلس آوردند و دادند طبع کردند و از مجلس بولایات فرستادند و در نظر دارند در تمام مملکت یکمرتبه اعلان انتخابات را اشاعه بدهند چون این یک مطلب بسیار خوبی است و یک مصالحی دارد و تا اوراق انتخابات بولایت نرسد اعلان انتخابات دادن عمل لغوی است (همه بین نمایندگان اینطور نیست)

شیخ الاسلام اگر فرمایشی دارید بفرمائید شما با همه این تفصیلات از قرار اظهار بعضی رفقا روز شنبه (پس فردا) اعلان انتخابات داده خواهد شد و در تمام این مدت مشغول انجام و اقدام بترتیب انتخابات بوده اند و غفلتی نشده است و علاوه مطالبی بساین مهمی فراموش شدنی نیست.

باز تکرار میکنم همان طور که آقای مدرس فرمودند منظور آقایان تعرض نیست بلکه یک یادآوری است دیگر هیاهو لازم ندارد.

عرض کردم باتذکر دادن بدولت هم مخالف نیستم که از طرف مقام ریاست به دولت تاکید شود که زودتر شروع بان انتخابات نمایند.

رئیس - آقای زنجانی (اجازه)

جمعی از نمایندگان مذاکرات کافی است.

رئیس پس همینطور که مذاکره شد باید بدولت تذکر داده شود که هر چه زودتر اعلان انتخابات داده شود و در هر جا که مقدور است فوراً شروع بان انتخابات شود.

(صحیح است)

و نظریه آقای شیخ الاسلام هم همان نمیکند صحیح باشد

(جمعی از نمایندگان - صحیح می فرمائید)

شیخ الاسلام - بنده توضیحی دارم رئیس بفرمائید **شیخ الاسلام** - این نظریه شخصی بنده نبوده است.

عرض کردم بعضی از رفقا نقل نمودند که دولت در مقام مشورت است که آیا صلاح

است یک مرتبه در همه جا اعلان انتخابات داده شود

همه بین نمایندگان - اجزای قانون مشورت لازم دارد

شیخ الاسلام - آقای آقا سید فاضل این حرکات فایده ندارد.

بنده از طرف خود چیزی عرض نکردم آقا سید فاضل - بنده هم اجازه خواسته

ام که مطالب خود را عرض کنم

رئیس - (خطاب به آقای شیخ الاسلام چون مطلبی فرمودید بنده خواستم ببینم مجلس باین اظهار جنابمانی موافقت یا نه (جمعی از نمایندگان خبر)

رئیس - این مطلبیکه فرمودید با قانون هم موافقت ندارد.

دستور امروز انتخابات بقیه اعضا هیئت رئیسه است:

قبلا باید دو نفر نایب رئیس بان انتخاب فوری انتخاب شود.

(اخذ آراء بعمل آمد آقایان حاج نصیر السلطنه - عماد الملک و سالار معظم استخراج نموده بشرح ذیل نتیجه حاصل شد)

مهره تفتیشیه : ۷۸
عده اوراق : ۷۸
۱ مدرس ۶۳ رأی
۲ ورقه سفید ۸
۳ تدین ۴ رأی
۴ سلیمان میرزا ۱ رأی
۵ شریعتمدار کرمانی ۱
۶ امتناع

۷ حاج میرزا عبدالوهاب بکر رأی
رئیس - آقای مدرس با اکثریت شصت و دو رأی انتخاب شدند

رأی گرفته میشود برای یک نایب رئیس دیگر:

(اخذ آراء بعمل آمده آقایان مستخرجین استخراج نمودند و نتیجه چنین حاصل شد)

مهره تفتیشیه : ۷۹
عده اوراق : ۷۹
۱ آقای تدین ۴ رأی
۲ حاج سیدالمحققین ۱۰ رأی
۳ آقای میرزاهاشم آشتیانی ۱۴ رأی
۴ ورقه سفید ۴
۵ نصرت الدوله بکر رأی
رئیس - آقای تدین با اکثریت ۴۴ رأی انتخاب شدند.

بقیه انتخابات بمسند برای بعد از تنفس.

(در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت بریاست آقای مدرس نایب رئیس تشکیل گردید)

نایب رئیس - شروع میکنیم بان انتخاب ۴ نفر منشی بان انتخاب جمعی :

(اخذ آراء شده آقایان فوق الذکر استخراج نموده بشرح آتی نتیجه حاصل گردید)

مهره تفتیشیه : ۷۹

عده اوراق : ۸۰

حاج نصیر السلطنه) پاکت است و یک کاغذ سفید بدون پاکت شاید اشتباه شده باشد و شاید آقای آقا سید محمود مهره آقای نایب رئیس را نگرفته باشند

نایب رئیس - یکی از پاکتها بردارید **حاج نصیر السلطنه** - نمیشود برداشت.

سالار معظم) این کاغذ از توی یک پاکت بیرون آمده است حالا عده آراء با مهرها مساوی شد

۱ عدل السلطنه ۵۹ رأی ۲ امیر ناصر ۵۶ رأی ۳ منتصر الملک ۵۶ رأی ۴ دانش ۴۵ رأی ۵ مستشار السلطنه ۳۹ رأی ۶ - ورقه سفید ۴ رأی ۷ آشتیانی ۳ رأی ۸ کازرونی ۲ رأی ۹ ملک الشعراء ۲ رأی ۱۰ قوام الدوله ۱ رأی ۱۱ حاج نصیر - السلطنه ۱ رأی ۱۲ حاج میرزا عبدالوهاب ۱ رأی ۱۳ شیخ الاسلام اصفهانی ۱ رأی ۱۴ فیوضات ۱ رأی ۱۵ شیخ الرئیس ۱ رأی ۱۶ سهام السلطان ۱ رأی ۱۷ سردار فاخر ۱ رأی ۱۸ صدرانی ۱ رأی ۱۹ حاج میرزا مرتضی ۱ رأی ۲۰ سیهدار ۱ رأی ۲۱ شریعتمدار کرمانی ۱ رأی ۲۲ نصرت الدوله ۱ رأی ۲۳ عماد الملک رأی

نایب رئیس - آقایان عدل السلطنه و امیر ناصر - منتصر الملک - دانش - با اکثریت آراء برای منشی گری انتخاب شدند شروع میکنیم بان انتخاب ۳ نفر مباشر بان انتخاب جمعی (اخذ آراء بعمل آمده آقایان حاج نصیر السلطنه سالار معظم عماد الملک استخراج نموده بترتیب ذیل نتیجه حاصل شد)

مهره تفتیشیه (۷۵) عده اوراق (۷۵)

۱ ارباب کیخسرو ۶۷ رأی ۲ حائری زاده ۴۲ رأی ۳ عماد الملک ۳۹ رأی ۴ نجات ۲۹ رأی ۵ ورقه سفید ۴ رأی ۶ آقا میرزا ابراهیم قمی ۴ رأی ۷ مستشار السلطنه ۴ رأی ۸ آشتیانی ۲ رأی ۹ صمصام السلطنه ۲ رأی ۱۰ سیهدار ۱ رأی ۱۱ داوود ۱ رأی ۱۲ کازرونی ۱ رأی

۱۳ رفعت الدوله ۱ رأی ۱۴ سدید الملک ۱ رأی ۱۵ میرزا شهاب الدین ۱ رأی ۱۶ میرزا یانس ۱ رأی ۱۷ دکتر لقمان ۱ رأی ۱۸ نصرت الدوله ۱ رأی

نایب رئیس - آقایان حائری زاده عماد الملک ارباب کیخسرو برای اداره مباشرت انتخاب شدند و از میانه خودشان باید یک نفر را انتخاب کنند

اگر اجازه بفرمائید جلسه را ختم کنیم - جلسه آتی به روز شنبه دوساعت و نیم قبل از ظهر دستور تعیین شعبات و انتخاب کمسیونها البته آقایان تبادل افکار خواهند فرمود خصوصا برای کمیسیون خارجه و کمیسیون نظام که دولت تقاضای فوریت کرده اند (صحیح است)

(مجلس دوساعت از شب گذشته ختم شد) رئیس مجلس - مومن الملک